

власного образу і змісту самосвідомості, а не як ззовні сконструйований образ національного характеру.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Зазначені об'єктивні передумови й риси національної спільноти є водночас найголовнішими ознаками національної ідентичності. Вона за своєю суттю є багатовимірною, її ніколи не можна звести до якогось єдиного компонента. Крім того, національна ідентичність характеризується специфічним поєднанням об'єктивних і суб'єктивних рис, що вирізняє одну національну спільноту від іншої. Істотного значення тут набувають відчуття спільної долі, загальні переживання, колективна пам'ять, тобто все те, що сприяє формуванню колективного "Ми". Таке відчуття належності людини до тієї виокремленої спільноти може зазнавати різноманітних змін, тому, зазначає науковець, видається більш доцільним пошук динамічної моделі ідентичності. Однак зазначена дефініція передбачає існування сталих і незмінних елементів, із яких складається національна ідентичність. Специфіка національної ідентичності полягає в тому, що в ній проявляються не тільки зовнішні (соціальні), а й внутрішні (психологічні) риси.

1. Міжнаціональні відносини і національні меншини України: стан, перспективи / Упоряд.: Р.Ш. Чілачава, Т.І. Пеліпенко: За ред. Р. Чілачави. – К.: Голов. спеціаліз. ред. літ. мовами нац. меншин України. – 2004. – 384 с. 2. Українське суспільство і соціологічний моніторинг 1994-2003 / За ред. Н.В. Паніної. – К.: Інститут соціології НАН України, 2003. – 98 с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Колодій І.С.

Національний університет «Львівська політехніка»

Постановку проблеми. У Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства.

Освіта є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені [1].

Аналіз останніх досліджень. В Україні опубліковано чимало наукових праць про державну політику та її аналіз. В. Тертичка навіть зробив припущення, що в нашій країні вийшло друком чи найбільше досліджень з цієї тематики порівняно з країнами СНД і Центрально–Східної Європи [9, с. 8].

Серед дослідників проблем державної політики варто назвати В. Гальперину, В. Ребкала, Т. Брус, Л. Прокопенка, В. Романова, О. Рудіка, В. Тертичку та ін.

Дослідженням теоретико-методологічних засад державної політики в галузі освіти присвятили свої праці В. Андрющенко, Гаєвський Б.А., В. Дарманський, Д. Дзвінчук, В. Журавський, В. Кремень, Крисюк С.В., В. Луговий, С.Ніколаєнко, В.Огнів'юк, Н. Протасова, В. Тесленко й інші вітчизняні науковці.

Зазначені проблеми активно досліджують відомі в цій галузі зарубіжні фахівці А. Адамський, А. Бардашкевич, П. Браун, Б. Вульфсона, Н. Г. Макбурні І. Налстова, Л. Палл, В. Полонський, Ж. Халлак, В. Шкатулла та багато інших.

Формування цілей. З'ясувати сутність змісту понять «державна політика в галузі освіти», «державна освітня політика». Визначити сучасні тенденції державної освітньої політики України та шляхи її вдосконалення.

Короткий (тезисний) виклад основного матеріалу. У всі часи держава приділяла особливу увагу системі освіти, яка в різних соціально-економічних і соціокультурних умовах виконує соціальне замовлення на формування особистості. Пильна увага держави до системи освіти зумовлена тим, що остання отримує державне замовлення на формування особистості визначеного типу. А керівництво нею держава здійснює через державну освітню політику.

Державна політика в галузі освіти є невід'ємною складовою загальнодержавної політики. Усе, що відбувається в суспільстві, природі, розвитку людської культури, так чи інакше впливає на формування та здійснення освітньої політики, функціонування системи освіти в цілому.

Державна освітня політика – це планомірно організована діяльність та відповідно цілісна, комплексна система заходів державних інституцій щодо цілеспрямованого управління освітньою галуззю з метою її оптимізації, повноцінного функціонування та розвитку, це концентроване вираження ідеологічних та соціальних принципів, що

визначають ставлення держави до функціонування і розвитку галузі, її роль у суспільстві.

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Схвалено Указом Президента України від 25 червня 2013 року визначає основні напрями, пріоритети, завдання і механізми реалізації державної політики в галузі освіти, кадрову і соціальну політику і складає основу для внесення змін і доповнень до чинного законодавства України, управління і фінансування, структури та змісту системи освіти.

Метою Національної стратегії розвитку освіти на наступне десятиріччя є: підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти для громадян України відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки, кожного громадянина; забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними задатками, здібностями, потребами на основі навчання упродовж життя.

Основними напрямками державної освітньої політики сьогодні є: реформування системи освіти на основі філософії «людиноцентризму» як стратегії національної освіти; оновлення законодавчо-нормативної бази системи освіти, адекватної вимогам часу; модернізація структури, змісту й організації освіти на засадах компетентнісного підходу, переорієнтації змісту освіти на цілі сталого розвитку; створення і забезпечення можливостей для реалізації різноманітних освітніх моделей, навчальних закладів різних типів і форм власності, різноманітних форм та засобів отримання освіти; побудова ефективної системи національного виховання, розвитку і соціалізації дітей та молоді; забезпечення доступності та неперервності освіти впродовж життя; формування здоров'язбережнього середовища, екологізації освіти, валеологічної культури учасників навчально-виховного процесу; розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі; інформатизація освіти, удосконалення бібліотечного та інформаційно-ресурсного забезпечення освіти і науки; забезпечення національного моніторингу системи освіти; підвищення соціального статусу педагогів; створення сучасної матеріально-технічної бази системи освіти.

Реалізація державної політики в галузі вищої освіти забезпечується шляхом: збереження і розвитку системи вищої освіти та підвищення її якості; підвищення рівня освіченості громадян України, розширення їхніх можливостей для отримання вищої освіти; створення та забезпечення рівних умов доступності до вищої освіти; надання цільових, пільгових державних кредитів особам для здобуття вищої освіти у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України; забезпечення збалансованої структури та обсягів підготовки фахівців з вищою освітою, що здійснюється у вищих навчальних закладах

державної та комунальної форм власності, за кошти відповідних бюджетів, фізичних і юридичних осіб, з урахуванням потреб осіб, а також інтересів держави та територіальних громад; надання особам, які навчаються у вищих навчальних закладах, пільг та соціальних гарантій у порядку, встановленому законодавством; належної підтримки підготовки фахівців з числа інвалідів на основі спеціальних освітніх технологій [3].

Для управління освітою в Україні створена система державних органів управління та органів громадського самоврядування.

Згідно зі статтею 11 Закону України «Про освіту», до державних органів управління освітою в Україні належать: Міністерство освіти і науки України; міністерства і відомства України, яким підпорядковані заклади освіти; Вища атестаційна комісія України (з 1 вересня 2015 року – Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти); Міністерство освіти Автономної Республіки Крим; місцеві органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування і підпорядковані їм органи управління освітою. Органи управління освітою і громадського самоврядування діють у межах повноважень, визначених законодавством [1].

Для реформування системи вищої освіти в Україні характерний пошук оптимальної відповідності між сформованими традиціями у вітчизняній вищій школі й новими віяннями, пов'язаними зі вступом у світовий освітній простір. На цьому шляху спостерігаємо кілька тенденцій.

Перша пов'язана з розвитком багаторівневої системи в багатьох університетах України. Переваги цієї системи в тому, що багаторівнева система організації вищої освіти забезпечує ширшу мобільність щодо темпів навчання й вибору майбутньої спеціальності. Вона формує здатність у випускника освоювати на базі отриманої університетської освіти нові спеціальності.

Друга тенденція – це значне збагачення вищих навчальних закладів сучасними інформаційними технологіями, широке підключення до мережі «Інтернет» та інтенсивний розвиток дистанційних форм навчання студентів.

Третя тенденція – це університизація вищої освіти в Україні й процес інтеграції всіх вищих навчальних закладів з провідними в країні й у світі університетами, що зумовлює появу університетських комплексів.

Четверта тенденція полягає в переведенні вищої школи України на самофінансування.

П'ята тенденція – це відновлення вищої професійної освіти з урахуванням світових стандартів. Тому спостерігаємо перехід українських ВНЗ в режим дослідно-експериментальної роботи з

апробації нових навчальних планів, освітніх стандартів, нових освітніх технологій і структур управління.

Висновки. Безумовно, беззаперечними ознаками розвитку людства, на сьогодні, є глобалізаційні та інтеграційні тенденції, які охопили всі сфери життя. Сьогодні Україна стоїть на шляху впровадження власної політики та стратегії розвитку, які невід’ємно пов’язані зі світовими тенденціями та визначають освіту як найбільш пріоритетну сферу життєдіяльності.

Перспективи подальших досліджень. Окреслена тематика може мати розвиток у напрямі вивчення зарубіжного досвіду країн, що перебувають на етапі реформування управлінської структури освітньою галуззю та приведення освітньої системи до загальноєвропейських стандартів тощо.

1. Закон України «Про освіту». 2. Національна доктрина розвитку освіти. – К.: Парламент, вид-во, 2004. – С. 279-294. 3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Схвалено Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013 4. Вульфсон Б.Л. Мировое образовательное пространство на рубеже веков [Текст] /Б.Л.Вульфсон. – М.: Изд-во Моск. Психол.-социал. ин-та, – 2006. – 235 с. 5. Журавський В. С. Державна освітня політика: поняття, системність, політичні аспекти / В. С. Журавський // Правова держава: щорічник наукових праць. – Вип. 14. – К. – 2003. – С. 20–30. 6. Макбурни Г. Глобалізація як політична парадигма вищого образования сегодня [Текст] / Г. Макбурни // Высшее образование сегодня. – 2001. – № 1. – 46-55 с. 7. Огнев’юк В. О. Університетська освіта України в контексті перспектив Європейської інтеграції. // Віче. – 2010. – № 20. 8. Халлак Ж. Політика в області образования и содержание обучения / Ж. Халлак // Перспективи. – Т. XXX.– № 2.– 2001. – С. 24 – 29. 9. Тертичка В. В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні / В. В. Тертичка // – К.: Вид-во «Основи». – 2002. – 750 с.